

GLOBAL TRENDS IN SCIENCE AND EDUCATION

Proceedings of V International Scientific and Practical Conference

Kyiv, Ukraine

2-4 June 2025

Kyiv, Ukraine

2025

UDC 001.1

The 5th International scientific and practical conference “Global trends in science and education” (June 2-4, 2025) SPC “Sci-conf.com.ua”, Kyiv, Ukraine. 2025. 1251 p.

ISBN 978-966-8219-82-5

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Global trends in science and education. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Kyiv, Ukraine. 2025. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/v-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-global-trends-in-science-and-education-2-4-06-2025-kiyiv-ukrayina-arhiv/>.

Editor

Komarytsky M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: kyiv@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2025 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2025 Authors of the articles

ВПЛИВ ПРАКТИКИ ЄСПЛ НА ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

Волік Вячеслав Вікторович,

доктор юридичних наук, професор

професор кафедри права

Маріупольський державний університет

Тріфонов Дмитро,

1 курс, другий (магістерський) рівень вищої освіти,

денна форма навчання,

освітня програма «Право»

Маріупольський державний університет

17 липня 1997 року Україна ратифікувала Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод [1], чим автоматично взяла на себе відповідальність не лише забезпечити гарантії закріплених в документі фундаментальних прав та свобод кожному у межах своєї юрисдикції, але й виконувати рішення Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) [2]. Для України відповідний крок означав не лише формальне дотримання вимог Конвенції, але й зміну національного законодавства та приведення національної судової практики до загальноєвропейських стандартів.

Сучасні науковці, як А. М. Кучук, стверджують, що практика Європейського суду з прав людини має декілька напрямків впливу на внутрішнє право, зокрема й в Україні. Серед таких напрямків:

- використання правових положень ЄСПЛ національними судами, зокрема й виконання судових рішень;
- забезпечення органами публічної влади норм внутрішнього права з урахуванням практики тлумачення ЄСПЛ;
- зобов'язання адаптувати національне законодавство до практики та стандартів Європейського суду з прав людини;
- зміна та майбутній поступ вітчизняної правової доктрини людських прав через практику ЄСПЛ [3].

У цій роботі зосередимо увагу на третьому пункті серед окреслених напрямків – приведення національного законодавства до практики ЄСПЛ. І

першим кроком у цьому процесі стала підготовка Закону України «Про виконання рішень та застосування практики ЄСПЛ» [4]. Законом передбачено, що ратифікована Конвенція, а також рішення Європейського суду з прав людини в Україні вважаються джерелом права.

У цьому контексті вартою уваги є стаття 19 закону, у якій виокремлено чіткі положення щодо перевірки українського законодавства та адміністративної практики на відповідність нормам ратифікованої Конвенції та практиці ЄСПЛ. Зокрема у статті зазначається, що в Україні усі законопроекти та підзаконні нормативні акти, які підлягають державній реєстрації, проходять експертизу на відповідність Конвенції. Нормативні акти щодо яких не було здійснено експертизу, або у яких виявлено невідповідність вимогам Конвенції підлягають відмові в державній реєстрації. Крім того, чинне законодавство також підлягає періодичній перевірці щодо того, чи відповідає воно нормам Конвенції та практиці ЄСПЛ. За підсумками такої перевірки до вищого органу виконавчої влади подаються конкретні пропозиції змін до чинного законодавства та підзаконних актів з метою їх узгодження з вимогами [4].

Відтак вплив Європейського суду з прав людини на стан правової системи в Україні стає дедалі помітнішим. Від часу приєднання до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [1] Україні досить часто доводилося змінювати національне законодавство за результатами розгляду ЄСПЛ справ проти України. Зокрема судова практика сприяла змінам окремих положень Основного закону держави. Так були внесені зміни до статті 129 Конституції України [6], яка регулює питання здійснення правосуддя. В оновленій редакції статті закріплено обов'язок судді при здійсненні правосуддя керуватися принципом верховенства права [5, с. 379].

Іншим прикладом впливу рішень ЄСПЛ на законодавчий процес в Україні стало прийняття спеціалізованого статусного закону – Закону України «Про Вищу раду правосуддя». За результатами розгляду справи «Олександр Волков проти України» встановлено, що Вища рада юстиції, яка функціонувала на той момент, не була незалежною через наявність у її складі представників

виконавчої влади, а також через процедуру формування. Саме це рішення вплинуло на прийняття означеного закону [5, с. 383].

Помітним є вплив практики Європейського суду з прав людини не лише на закони, а й на підзаконні акти в державі. Так результатом судової практики ЄСПЛ стало підписання Президентом України Указу № 501-2015 щодо впровадження Національної стратегії у сфері прав людини, орієнтованої на вирішення системних проблем у галузі прав людини, враховуючи міжнародний досвід та результати судової практики ЄСПЛ. На виконання положень Указу було також затверджено План дій з реалізації стратегії до 2020 року, який передбачав підготовку ряду законопроектів з урахуванням стандартів ЄСПЛ [5, с. 400].

Підсумовуючи, відзначаємо, що практика Європейського суду з прав людини є своєрідним каталізатором трансформацій законодавства України. Виконуючи рішення ЄСПЛ Україна змушена переглядати не лише чинне законодавство щодо його відповідності зафіксованим у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [1] вимогам, з якими вона погодилася, але й змінювати підхід до реалізації сукупності таких прав в державі в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : від 04.11.1950 № ETS N 005 : станом на 24.06.2013 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU50K02U?an=629593> (дата звернення: 23.05.2025).
2. European Court of Human Rights. URL: <https://www.echr.coe.int> (дата звернення: 23.05.2025).
3. Кучук А. М. Європейський суд з прав людини як чинник удосконалення забезпечення людських прав в Україні. *Електронне наукове видання «аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. № 1. С. 51-55.
4. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV : станом на 16.10.2012 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T063477?an=147> (дата звернення:

23.05.2025).

5. Завгородній В. А. Вплив практики Європейського суду з прав людини на юридичну діяльність в Україні: теоретичний, методологічний і прикладний аспекти : монографія. Дніпро : ДДУВС, 2020. 536 с.

6. Конституція України : від 28.06.1996 : станом на 01.01.2025 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> (дата звернення: 23.05.2025).